

Redacteur ESB
m.dijkstra@sdu.nl

Door Schuld en Boete

In Nederland viel op 19 oktober de eerste grote bank sinds het begin van de recessie: DSB. En natuurlijk wordt er naar schulden gezocht.

De enig aandeelhouder van de bank, en tevens voorzitter van de Raad van Bestuur, Dirk Scheringa, weet wel in welke richting hij moet wijzen: hij is kapotgemaakt, en wel door De Nederlandsche Bank (Het Financieele Dagblad, 2009). Die conclusie is echter voorbarig: er zijn meer mogelijkheden. DSB kende een volwaardige *bank run*: tussen 1 en 12 oktober werd zo'n vijftig tot honderd miljoen euro per dag opgenomen, en in totaal ongeveer zeshonderd miljoen euro. Aangezien het jaarverslag van DSB (2008) vermeldt dat de bank ongeveer 1,4 miljard euro aan beleenbaar vermogen bezit dat gebruikt kan worden als onderpand bij de centrale bank, betekent dit dat DSB op dat moment nog achthonderd miljoen euro kan bijlenen. Op 12 oktober blijkt echter dat DNB de reserves van DSB sterk heeft afgewaardeerd, waardoor DSB niet genoeg onderpand heeft voor additionele leningen bij de centrale bank. Dit terwijl DNB op 1 oktober 2009 nog meedeelt "dat DSB voldoet aan de eisen die aan de solvabiliteit en liquiditeit worden gesteld" (DNB, 2009). Dit wordt bevestigd door het jaarverslag van 2008: daar is sprake van een solvabiliteitsratio van 11,8 procent, vergelijkbaar met die van de Rabobank, ING en ABN-Amro van respectievelijk 13, 12,8 en 10,9 procent.

Het is daarom de vraag wat er tussen 1 en 12 oktober precies gebeurd is. In principe is het de taak van de centrale bank om een bank bij een bank run overeind te houden. De centrale bank beschikt over een vrijwel oneindige hoeveelheid liquiditeit en kan zo een individuele bank overeind houden in tijden van geldnood, als een *lender of last resort* (Bagehot, 1873) of *market-maker of last resort* (Buitier en Sibert, 2008). Daar moet wel wat tegenover staan, in de vorm van

onderpand dat in normale tijden ongeveer dezelfde waarde heeft als het verstrekte krediet. Een eerste mogelijkheid voor de herwaardering is een mogelijke belangentegenstelling binnen DNB. Zo wijzen de hoogleraren Van Wijnbergen en Vletter van Dort (De Pers, 2009) op fouten in het toezicht-systeem: doordat DNB niet alleen toezicht moet houden, maar ook in moet grijpen, zal deze zo lang mogelijk wachten met een ingreep. Dit omdat een ingreep laat zien dat er bij het toezicht een fout is gemaakt. Tegelijkertijd zorgt de dubbelrol ervoor dat het belang van depositohouders bij een individuele bank wordt afgewogen tegen het belang van stabiliteit van het gehele financiële systeem. Wanneer de stabiliteit altijd een doorslaggevende rol speelt, zal de centrale bank minder geïnteresseerd zijn in het lot van individuele banken dan wanneer hij alleen een laatste leenheer zou zijn.

Een tweede reden kan zijn dat de herwaardering simpelweg het resultaat is van voortschrijdend inzicht over de activa. Dat de activa van DSB moeilijk te waarderen waren, blijkt uit de reactie van de gezamenlijke Nederlandse banken, die wel een bod op DSB wilden uitbrengen, maar op een dusdanige wijze onzeker waren over de waarde, dat zij deze alleen zouden overnemen wanneer de overheid garant zou staan voor de schulden van de bank. En bij nieuwe informatie valt ook nog eens te denken aan nieuwe informatie over toekomstige boetes die worden opgelegd door de AFM.

Een derde mogelijkheid is dat er tussen 1 oktober en anderhalve week later niets veranderd is aan de activa, maar dat deze in eerste instantie onjuist op de balans zijn genoteerd. Dat dit geen irreële optie is, blijkt bijvoorbeeld uit de 120.000 euro aan boetes die de AFM de bank heeft opgelegd vanwege schimmige verkooppraktijken. Ook de markt was hier onzeker over, getuige de garantie die Nederlandse banken bij een overname wilden hebben.

Het is daarom te voorbarig om te stellen dat DNB onjuist gehandeld heeft; hier moeten onlangs uitgezette onderzoeken een antwoord op geven. Hopelijk behandelen deze rapporten niet alleen de schuld-vraag. Belangrijker is het om aan te geven hoe bank runs in de toekomst kunnen worden voorkomen.

LITERATUUR

Bagehot, W. (1873) *Lombard Street, a description of the money market*. Londen: Kegan Paul.

Buitier, W. en A. Sibert (2008) *The central bank as the market-maker of last resort: from lender of last resort to market-maker of last resort*. In: Felton, A. en C. Reinhart (red.) *The first global financial crisis of the 21st century*. Londen: VoxEU.

De Pers (2009) Koninkrijk der woekerpoliissen. *De Pers*, 17 augustus.

DSB (2008) *Jaarverslag 2008*. Wognum: DSB.

DNB (2009) *Verklaring over DSB*. Persbericht 1 oktober.

Amsterdam: DNB.

Het Financieele Dagblad (2009) Dirk Scheringa: DSB is kapot gemaakt. *Het Financieele Dagblad*, 19 oktober.